

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

2026 елның 27 июле

№ 829

«2026-2030 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында халык арасында наркоманияне профилактикалау» муниципаль максатчан программасын раслау турында

Россия Федерациясе Президентының 2007 елның 18 октябрдәге 1374 номерлы «Наркотик чараларның, психотроп матдэләрнең һәм аларның прекурсорларының законсыз әйләнешенә каршы көрәш өстәмә чаралары турында» Указын үтәү максатында һәм Нурлат муниципаль районында наркотик чараларның, психотроп матдэләрнең законсыз әйләнешенә каршы торучы өлкәсендә идарәне камилләштерү, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты КАРАР БИРЭ:

1. «2026-2030 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында халык арасында наркоманияне профилактикалау» муниципаль программасын расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында урнаштырырга.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга.

4. Әлеге карар рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә һәм 2026 елның 01 гыйнварыннан барлыкка килгән хокук мөнәсәбәтләренә кагыла.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торучы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесенең социаль мәсьәлэләр буенча урынбасарына йөкләргә.

Җитәкче

Ә.К. Габдуллин

Татарстан Республикасы Нурлат
муниципаль районы Башкарма
комитетының 2026 елның 27
июлендәге 829 номерлы карарына
кушымта

**«2026-2030 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында
халык арасында наркоманияне профилактикалау» муниципаль программасы**

I БҮЛЕК

«2026-2030 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында халык арасында наркоманияне профилактикалау» муниципаль программасын гамәлгә ашыруның стратегик өстенлекләре

1.1. Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның тиешле өлкәсенә гомуми характеристика һәм агымдагы торышын бәяләү

Наркомания Россия жәмгыятененң иң житди проблемаларыннан берсе булып тора. Ул наркотик чаралар һәм психотроп матдэләрне чиктән тыш куллануны профилактикалауны оештыруда кискен һәм актив гамәлләр кылу ихтыяжын тудырды. Социаль-тискәре күренешләрнең шактый өлеше-әхлакый нормаларны бозу, алар тиешле уңайсыз шартларда хокук бозуларга үсәргә мөмкин. Бүгенге көндә социаль-тискәре күренешләрне профилактикалауның нәтижелелеге ул комплекслы һәм системалы рәвештә гамәлгә ашырылганда гына булырга мөмкин.

«2021-2025 елларга Нурлат муниципаль районында халык арасында наркоманияне профилактикалау» муниципаль программасын гамәлгә ашыру барышында барлык профилактика субъектлары тарафыннан наркотик һәм психотроп матдэләрне чиктән тыш куллануны ачыклау һәм аларның муниципаль берәмлек территориясендә таралуын булдырмау буенча максатчан эш алып барылды.

Нурлат муниципаль районының наркотикларга каршы комиссиясе утырышларында квартал саен наркоситуация торышына анализ ясала һәм тикшереп торыла. Наркотик чараларның, психотроп матдэләрнең һәм аларның прекурсорларының законсыз әйләнешенә каршы торуга, шул исәптән наркоманияне профилактикалауга юнәлдерелгән чаралар дәрәжәсен арттыру максатында оештырыла.

Алдагы елларда муниципаль программаның наркотикларга каршы һәм профилактик чаралар комплексын гамәлгә ашыру:

комплекслы якын килүне һәм ведомствоара хезмәттәшлекне тәмин итәргә;

- дәүләт структуралары, муниципаль хакимият органнары, мәгариф учреждениеләре дәрәжәсендә наркоманияне профилактикалау буенча белгечләрнең һөнәри бергәлеген формалаштыру;

- жәмәгать оешмаларын наркоманияне профилактикалау чараларын гамәлгә ашыруга жәлеп итәргә;

-мәгълүмат-пропаганда кампаниясен гамәлгә ашыру аша гражданлык жәмгыятененң наркоманиягә карата тискәре позициясен билгеләргә;

- төрле максатчан төркемнәрне профилактик чаралар белән массакүләм колачлауны тәмин итәргә.

Әмма халыкны, бигрәк тә яшьләрне наркотикларга бәйле агымга жәлеп итү

проблемасы көнүзөк булып кала, бу хакта Россия Эчке эшләр министрлыгының Нурлат районы буенча бүлөгө һәм «Нурлат үзәк район хастаханәсе» ДАССУ мәгълүматлары сөйли.

2026 елның 1 гыйнварына «Нурлат үзәк район хастаханәсе» ДАССОның наркология кабинетында профилактик исәптә 119 кеше тора (01.01.2025 – 115, 01.01.2024-114), 97 кеше «зарарлы куллану» диагнозы белән, 21 кеше «наркомания» диагнозы белән. 26 кеше диагностика һәм дөваланудан читләшә. Наркотик матдә (метадон, морфин) белән агулануның бер үлем очрагы теркәлгән.

2025 елда наркотикларның законсыз әйләнеше өлкәсендә теркәлгән жинаятьләр саны 2024 ел белән чагыштырганда 3 жинаятькә артты, 10 дан 13 кә кадәр, шуларның икесе ачыкланмаган сатучыларга карата наркотик матдәләр сату (узган елның шул ук чоры-1 (алга таба-АППГ). Тугыз жинаятьне жинаять эзләү оперуполномоченныйлары (АППГ-10), икесен полициянең участок уполномоченныйлары (АППГ-0) ачкан.

Ун жинаять тикшерелгән һәм судка жибәрелгән (АППГ-7), бер жинаять эше РФ ЖПК 208 маддәсенең 3.1 п. буенча туктатылган (СВОга киткән)..

Наркотик исерек зат тарафыннан кылынган биш жинаять тикшерелде (АППГ-3).

2025 елда үсемлекләрдән ясалган 565,77 грамм (марихуанна), 5009,3 гр наркотик матдәләр алынган. киндер һәм 2,68 грамм «гашиш». 2024 елның шул ук чорында 3 кг 556 грамм үсемлекләрдән ясалган наркотик матдә, 6,9 грамм гашиш һәм 0,95 грамм метиэфедрон тартып алынган.

Наркотикларны төрләре буенча тартып алу

Атамасы	2024 ел өчен	2025 ел өчен
Марихуана	3 кг 556 гр.	565,77 гр.
Гашиш	6,9 гр.	2,68 гр.
Метилэфедрон	0,95 гр.	-

Яшьюсмерләр тарафыннан наркотикларның законсыз әйләнеше белән бәйле административ хокук бозулары, шулай ук НС һәм ПВ куллану факты буенча ЖХД исәбендә торучылар булмады.

2025 елда Нурлат районы буенча РФ ЭЭМ тарафыннан наркотикларның законсыз әйләнеше өлкәсендә 60 административ хокук бозуы ачыкланды, шул исәптән:

- РФ административ хокук бозулары кодексының 6.8 маддәсе буенча (наркотик чараларның, психотроп матдәләренең яки аларның аналогларының законсыз әйләнеше һәм наркотик чаралар яки психотроп матдәләр эченә алган үсемлекләренең, яки наркотик чаралар яки психотроп матдәләр эченә алган аларның өлешләренең законсыз алу, саклау, ташу) - 3;

- РФ ЖАХКның 6.9 маддәсенң 1 өлеше буенча (*табиб билгеләвесез наркотик чараларны яки психотроп матдәләрне куллану яки яңа потенциал куркынычлы психоактив матдәләр*) - 32;

- РФ ЖАХКның 6.9_1 маддәсе буенча (*наркоманиядән диагностика, профилактик чаралар, дөвалау узудан затның баиш тартуы*) – 25.

Наркотикларның законсыз әйләнеше (НОН) өлкәсендә административ хокук бозулар ачылганмасы динамикасы

НОН өлкәсендә административ хокук бозулар төре	Теркәлгән		±/ - %
	2024 ел өчен	БӘЯЛӘУ	
НОН өлкәсендә барлык административ хокук бозулары	73	60	-17,8
РФ ЖАХК 6.8 маддәсе (<i>наркотик чаралар һәм психотроп матдәләрнең законсыз саклануы, эшләнүе, ташуы</i>)	0	3	+300
РФ ЖАХК 6.9 маддәсе 1 өлеше (<i>наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллану</i>)	44	32	-27,3
РФ ЖАХК 20.20 маддәсе 2 өлеше (<i>иркен урыннарда наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллану</i>)	1	0	-100
РФ ЖАХК 6.9_1 маддәсе (<i>наркоманиядән диагностика, профилактик чаралар, дөвалау узудан затның баиш тартуы</i>).	27	25	-7,4

Өч этапта (2025 елның 8 июленнән 17 июленә кадәр, 5 августтан 14 августка кадәр һәм 9 сентябрьдән 18 сентябрьгә кадәр) «Мак - 2025» ведомствоара комплекслы оператив-профилактик операция үткәрелде. Аны үткәрү чорында өч административ хокук бозу ачылган (РФ Административ хокук бозулар кодексының 6.8 маддәсе). Наркотиклы кыргый үсемлекләрнең гомуми мәйданы 15027 кв.метр булган берничә учагы (Иске Чаллы һәм Би Күле авыллары) ачылды һәм юк ителде. Би Күле һәм Иске Чаллы авыл жирлекләре территорияләрендә наркотиклы кыргый үсемлекләрнең үсү учаclarын юкка чыгару Авыл хужалыгы техникасын кулланып башкарылды.

Наркотик матдәләр куллану активлыгы кырына керү күзлегеннән караганда 14 яшьтән 35 яшькә кадәрге чор аеруча куркыныч. 2025 ел башына Нурлат муниципаль районында әлегә яшь категориясенә 11841 кеше туры килде, шул исәптән авыл яшьләре - 4206 кеше. Бу вакытка ике мөһим психологик һәм социаль факторның өстәлүе туры килә.

Психологик планда яшүсмерлек һәм Яшьлек үзәк үсеше, гаделлек хисенә кискенләшү, тормышның мәгънәсен һәм кыйммәтен эзләү, ата-аналардан бәйсезлек омтылышы, «үз» төркемгә эзләү аша тәңгәллек формалаштыру белән

характерлана.

Куркынычны арттыра торган социаль факторлар:

- Яшьтәшләр һәм төркем динамикасы йогынтысы-дуслар ягыннан басым, билгеле бер төркемгә кабул ителү теләге;
- гаилә ягыннан житәрлек ярдәм булмау, уңай роль модельләре булмау;
- наркотиклар куллану норма яки яшәү рәвешенә бер өлеше буларак кабул ителә торган мохиткә элэгү.

Бу чорда яшьләр еш кына ышанычсызлык белән очраша, эмоциональ кыенлыкларны, стрессны, гаиләдәге яки мәктәптәге конфликтларны жиңеп чыгу юлларын эзли. Психоактив матдәләргә куллану «проблемалардан китү» ысулы буларак каралырга мөмкин, яңа тойгылар алу яки төркемдә статусны ныгыту ысулы буларак каралырга мөмкин.

Психоактив матдәгә беренче тапкыр кабул иткәннән соң бәйлелек формалашу куркынычы яшкә генә түгел, ә башка факторлар жыелмасына да бәйле: шәхес үзенчәлекләренә, гаилә тәрбиясенә, социаль тирәлеккә, матдәләрдән файдалану мөмкинлегенә һәм башкаларга да бәйле.

Килеп туган вәзгыять наркоманияне һәм башка социаль-тискәре күренешләргә профилактикалауны гамәлгә ашырганда программ-максатчан ысулны алга таба куллану кирәклеген күрсәтә.

Наркомания проблемасын хәл итүгә программ-максатчан якын килү яшьләр арасында наркотикларга бәйлелекнең барлык төрләрен тарату тенденцияләрен. Жиңу буенча барлык кызыксынган ведомстволар һәм оешмаларның эшчәнлеген координацияләү, хокук саклау органнарының, сәламәтлек саклау, мәгариф, халыкны социаль яклау, мәдәният, спорт учреждениеләренә, шулай ук Яшьләр учреждениеләренә һәм ижтимагый оешмаларның үзара хезмәттәшлеге механизмнарын эшләү таләпләре белән нигезләнә.

Программа методы беренчел генә түгел, икенчел һәм өченчел профилактика мәсьәләләрен дә хәл итә, яшүсмерләр һәм яшьләр арасында наркотикларга ихтыяжны киметү буенча ведомство структураларының, жәмәгәтчелекнең үзара хезмәттәшлеген һәм комплекслылыгын тәмин итә, Наркотиклар кулланудан баш тартуга мотивация формалаштыра. Наркомания проблемасын муниципаль дәрәжәдә хәл итү 2030 елга кадәргә чорга Россия Федерациясенә дүләт яшьләр сәясәте нигезләренә төп юнәлешләренә тулысынча туры килә.

Нурлат районында яшүсмерләр һәм яшьләр арасында наркоманияне беренчел профилактикалау белән түбәндәге хезмәткәрләр шөгыльләнә: Россия Эчке эшләр министрлыгының Нурлат районы буенча бүлегә, «Нурлат үзәк район хастаханәсе» ДАССО, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы территориясендә урнашкан яшьләр сәясәте, спорт, мәгариф, мәдәният, социаль яклау учреждениеләре.

ЭЭБ урамнарда һәм Интернет челтәрендә наркотиклар рекламасын, наркотик

символикасы куелган эйберләр сатуны һәм аларны куллану пропагандасын ачыклау буенча чаралар үткәрелә.

Яшьләр арасында наркотик матдәләр куллануны булдырмау максатыннан, ПДН инспекторлары мәгариф учреждениеләрендә укучылар һәм ата-аналар белән «Наркотикларга юк», «Наркотикларсыз тормыш» темаларына әңгәмәләр үткәрә.

Массакүләм мәгълүмат чаралары сәламәт яшәү рәвешен популярлаштыруга һәм психоактив матдәләр куллануны кисәтүгә юнәлдерелгән жәмәгәтьчелек фикерен формалаштыру буенча даими нигездә эшлиләр. Халыкны наркотиклаштыруны профилактикалау темасы электрон һәм басма массакүләм мәгълүмат чараларында яктыртыла.

Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлегә яшьләр сәясәте һәм спорт учреждениеләре белән берлектә яшүсмерләргә спорт белән даими шөгыльләнүгә һәм спорт-массакүләм чараларда актив катнашуга жәлеп итү буенча системалы һәм максатчан эшчәнлек рәвешендә чаралар оештыра.

Нурлат муниципаль районы гомуми белем бирү оешмаларында сыйныф сәгәтьләре, ата-аналар жыелышлары кысаларында тәрбия эшенең төрле формалары үткәрелә.

Ел саен мәгариф оешмалары һәм профилактика системасының барлык органнары «үлем белән кайда сату итүләрен хәбәр ит» Бөтенроссия акциясендә катнаша. Акция барышында учреждениеләрдә наркотикларның зыяны турында мәгълүмат урнаштырылган стендлар яңартыла, «Мин сәламәт яшәү рәвешен сайлыйм», «XXI гасыр чумасы – наркотиклар» рәсем конкурсы үткәрелә.

Шулай ук май аенда барлык гомуми белем бирү оешмаларында жәйге каникуллар вакытында үз-үзеңне тоту кагыйдәләре буенча «Имин жәй» класс сәгәтьләре уза, анда психотроп матдәләр куллану мәсьәләләре дә күтәрелә. Мәктәп укучыларын колачлау буенча да, үткәрелгән чаралар саны буенча да иң масштаблы чара-май-июнь айларында уза торган «Наркотикларсыз тормыш» республика акциясе. Мәктәп яны лагерьларында һәм «Заречный» үзендә наркотикларга каршы чаралар (акцияләр, конкурслар, түгәрәк өстәлләр, әңгәмәләр) үткәрелә.

Районда психолого-педагогик медико-социаль хезмәт «Ышаныч» (алга таба – ППМС «Ышаныч», ППМС) эшли.

«Ышаныч» ППМС Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының барлык мәгариф субъектларына комплекслы психологик-педагогик ярдәм күрсәтү системасын формалаштыру аша мәгариф өлкәсендә шәхес мәнфәгәтьләрен яклауны, аның армонияле үсешен тәэмин итү, белем бирү процессында катнашучыларның даптация мөмкинлекләрен арттыру өчен булдырылган.

Наркотик чаралар һәм психотроп матдәләргә законсыз куллануны иртә ачыклау, укучыларны наркотиклар куллануга жәлеп итү ихтималын ФАРАЗЛАУЧЫЛАРНЫ аерып алу максатында ППМС белгечләре гомуми белем

бирү учреждениеләренен педагог–психологлары белән берлектә елга 1 тапкыр социаль-психологик тест үткәрәләр (СПТ) - бу психодиагностик тикшеренү методы, ул укучыларның эмоциональ һәм психологик халәтен, аларның индивидуаль үзенчәлекләрен һәм проблемаларын, шулай ук әйләнә-тирә мохит белән үзара бәйләнеш үзенчәлекләрен һәм стресслы ситуацияләрне Жиңу ысулларын билгеләргә мөмкинлек бирә. СПТ 13 яшьтән яшүсмерләр уза.

2025 елда тест нәтижәләре буенча «хәвеф-хәтәр Төркеме» формалаштырылды (46 кеше), шулардан 33 укучы һәм 13 студент. Аларның һәркайсына «индивидуаль социализация маршруты» дип исемләнгән, шулай ук СПТ нәтижәләре буенча укучыларга профилактик наркологик медицина тикшерүе уздырыла.

Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегендә, гомуми белем бирү оешмаларында риск төркеме балаларының мәгълүматлар банкы. Бу балаларга сыйныф житәкчеләре, администрация тарафыннан үз-үзләрен тотышлары, дәресләргә йөрүләре, өлгирешләре даими контрольдә тотыла.

Тәвәккүл төркеме балалары белән эштә зур өлешне жәсүтләргә үтәмәгәннәр эшләре буенча бүлек инспекторлары, уку йортларына беркетелгәннәр кертә. Мәктәп инспекторлары педагоглар белән берлектә үтәмәгән үсмерләрнең яшәү урынына, уваталы сәбәпсез дәресләргә пропуска иткәннәргә, мохтаж гаиләләргә рейдлар үткәрәләр.

Нурлат муниципаль районының балигы булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе карары буенча профилактик учетта торучы яшүсмерләргә жәмәгать тәрбиячеләре беркетелә. Жәмәгать тәрбиячеләре авыр тормыш хәлендә калган яшүсмерне реабилитацияләү мәсьәләсе буенча Балигы булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе белән тыгыз хезмәттәшлек итә. Жәмәгать тәрбиячеләре үз эшләрен яшүсмернең ата-аналары яки аларны алмаштыручы затлар, өстәмә белем бирү учреждениеләре, хокук саклау органнары хезмәткәрләре, жәмәгатьчелек вәкилләре белән тыгыз элемтәдә алып баралар.

Шул рәвешле, программаның наркотик чараларны һәм психотроп матдәләргә медицинага карамаган куллану проблемасын хәл итүгә комплекслы якин килүе актив профилактик чараларны үз эченә ала, алар:

- балаларда һәм яшьләрдә наркоген ситуациягә тартылуга комачаулый торган гомумкешелек кыйммәтләре, сәламәт яшәү рәвеше турында күзаллаулар формалаштыруга;
- халыкта наркотиклаштыруга һәм антисоциаль эшчәнлеккә жәлеп итүдән актив психологик яклау күнекмәләре һәм күнекмәләре формалаштыруга;
- наркотикларга бәйлелекне иртәрәк ачыклау һәм диагностикалауга.

Наркомания проблемасын программа методы белән хәл итү тулаем алганда ярдәм итәчәк:

- наркоманияне һәм токсикоманияне профилактикалаучы барлык органнар,

оешмалар арасында үзара хезмәттәшлекне ныгыту чараларын оештырырга һәм гамәлгә ашырырга;

- наркоманияне һәм токсикоманияне профилактикалау чаралары диапазонын киңәйтергә;

- яшьләр арасында социаль-тискәре күренешләрне профилактикалау буенча киң мәгълүмати-пропаганда кампаниясе уздырырга;

- наркоманияне һәм токсикоманияне профилактикалаучы оешмаларның матди-техник жиһазланышын ныгытырга.

Программа наркотик матдәләргә ихтыяжны кисәтү, наркомания белән авыру дәрәжәсен киметү һәм Нурлат муниципаль районы территориясендә наркотик матдәләр һәм психотроп матдәләр таралуны кисәтү зарурлыгына бәйле рәвештә кабул ителә.

Наркоманиягә каршы көрәш проблемасын бер финанс елы эчендә хәл итеп булмый, чөнки күп санлы социаль характердагы озак вакытлы чаралар үткәрү күздә тотыла:

булганнарын үстерү һәм яңаларын булдыру, наркоманиягә каршы көрәшнең яңа методикаларын һәм технологияләрен эшләү, белгечләр әзерләү. Программа мөмкин булган пролонгация яки яңа программа эшләү белән биш елга исәпләнгән.

1.2. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсендә дәүләт сәясәте өстенлекләре, муниципаль программаның максатлары һәм бурычлары

Муниципаль программаны гамәлгә ашыру өлкәсендә дәүләт сәясәте өстенлекләре түбәндәге стратегик документлар һәм норматив хокукый актлар белән билгеләнгән:

- «Балигъ булмаганнарның күзәтүчесезлеген һәм хокук бозуларын профилактикалау системасы нигезләре турында» 1999 елның 24 июнендәге 120-ФЗ номерлы Федераль закон белән;

- «Наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр турында» 1998 елның 08 гыйнварындагы 3-ФЗ номерлы Федераль законы белән;

- Россия Федерациясе Президентының «Наркотик чараларның, психотроп матдәләрнең һәм аларның прекурсорларының законсыз әйләнешенә каршы тору буенча өстәмә чаралар турында» 2007 елның 18 октябрендәге 1374 номерлы Указы белән;

- Россия Федерациясе Президентының «2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясенең наркотикларга каршы дәүләт сәясәте стратегиясен раслау турында» 2020 елның 23 ноябрендәге 733 номерлы Указы белән;

- Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Жәмәгәт тәртибен тәмин итү һәм җинаятьчелеккә каршы көрәш» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында» 2013 елның 16 октябрендәге 764 номерлы карары

белән.

Муниципаль программаның төп максаты – Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы территориясендә наркотик чараларның һәм психотроп матдэләрнең канунсыз әйләнешен һәм медицина булмаган кулланылышын киметү.

Муниципаль программа максатына ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү таләп ителә:

- наркотик чараларның канунсыз әйләнешен туктату буенча хокук саклау органнары эшенең нәтижәлеләген арттыру;
- халыкта наркотик һәм психотроп чараларның канунсыз кулланылышына тискәре караш формалаштыру;
- халыкны, шул исәптән балаларны һәм яшьләрне, кызыксыну буенча берләшмәләрдә, физкультура һәм спорт белән системалы шөгыльләнүгә җәлеп итү, иҗтимаги һәм волонтерлык хәрәкәтен үстерү өчен шартлар тудыру;
- дөвалау һәм реабилитация ярдәме системасын камилләштерү.

1.3. Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның социаль һәм икътисадый нәтижәсе

Программа социаль характерда, аны гамәлгә ашыру нәтижәләре озак вакыт дәвамында район һәм җәмгыять тормышының төрле якларына йогынты ясаячак. Аерым алганда, ул түбәндәге уңай үзгәрешләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:

наркотикларның законсыз әйләнешенә бәйлә жинаятьләр һәм хокук бозулар санының кимүендә чагыла торган жинаятьчелек дәрәжәсенен кимүе.

Наркотиклар белән бәйлә жинаятьләр азрак, аларны ачуга, профилактикалауга һәм хокук бозучылар белән эшләүгә ресурслар азрак сарыф ителә.

- кеше потенциалы сыйфатының үсүе-халыкта (бигрәк тә яшьләрдә) сәламәт яшәү рәвешенә тотрыклы мотивация формалаштыру. Спортка, иҗатка, волонтерлыкка тартылу кешеләргә ял итү һәм үз-үзеңне тормышка ашыруның альтернатив, социаль яктан кулай ысулларын бирә, бу исә девиант тәртип куркынычын киметә. демографик һәм хезмәт вәзгыятен яхшырту - бәйләлекләре булган кешеләр никадәр азрак булса – муниципалитетның икътисадый үсеше өчен халыкның потенциалы шулкадәр югары (квалификацияле кадрлар күбрәк, социаль яклауга чыгымнар азрак).

социаль проблемаларның кимүе-профилактика еш кына наркомания белән бәйлә авырулар (ВИЧ, гепатитлар) таралуга каршы көрәшәргә ярдәм итә, бу исә сәламәтлек саклау системасы ресурсларын, социаль реабилитациягә чыгымнарны экономияли һәм халыкның гомуми сәламәтлеген яхшырта.

хокукий грамоталылыкны арттыру-халыкка (бигрәк тә ата-аналарга һәм яшүсмерләргә) куллану нәтижәләре һәм хокук бозулар өчен җаваплылык турында мәгълүмат бирү хәвефле тәртипне киметү рәвешендә озак вакытлы нәтижә бирә.

социаль институтларны ныгыту - программа ведомствоара хезмәттәшлек системасын төзәргә мөмкинлек бирә: мәктәп, поликлиника, полиция, коммерциячел булмаган оешмалар җайга салынганрак эшли, бу Профилактика һәм ярдәм күрсәтүнең бөтен системасының нәтижәлеләген арттыра.

II БҮЛЕК

«2026-2030 елларга Нурлат муниципаль районы халкы арасында наркоманияне профилактикалау муниципаль программасы»

2.1 Муниципаль программаның төп үзлекләре

Атамасы .	«Нурлат муниципаль районы халкы арасында 2026-2030 елларга наркоманияне профилактикалауның муниципаль программасы»
Программа координаторы	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенен социаль мәсьәләләр буенча урынбасары
Программаның заказчысы	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны төп эшләүчеләр	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләрә һәм спорт бүлегә; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегә; Россия Эчке эшләр министрлыгының Нурлат районы буенча бүлегә; «Нурлат РҮХ» ДАССУ; Нурлат муниципаль районында социаль яклау бүлегә
Программа координаторы	Нурлат муниципаль районында наркотиклар куллануга каршы көрәш комиссия (АНК).
Программа башкаручылары (үтәүчеләре)	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләрә һәм спорт бүлегә (ЯЭС); Россия Эчке эшләр министрлыгының Нурлат районы буенча бүлегә; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегә; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлегә; Нурлат муниципаль районының балигъ булмаганнар эшләрә һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе (ББХК); «Нурлат РҮХ» ДАССУ; Нурлат муниципаль районының «Мәгариф идарәсе» МКУ; Нурлат муниципаль районының спорт мәктәпләре; Нурлат муниципаль районының гомуми белем бирү учреждениеләре; «Нурлат аграр техникумы» ДАҺБУ; Нурлат районының «Мирас» яшьләр (үсмерләр) клубы МБУ; «Сәләт» НБҮМ ОБ МБУ; «Доверие» ППМС; «Мәдәният үсеш үзәге» МБУ;

	«Киләчәк» балалар ижаты үзәге МБУ ДО; «Жирлекара үзәк китапханә» МБУ; «Форпост» яшьләр формацияләре үзәге МБУ; Массакүләм мәгълүмат чаралары (ММЧ); Районның авыл торак пунктлары Башкарма комитетлары; «Гармония» ДАССУ Жәмәгать һәм коммерцияле булмаган оешмалар, волонтерлык хәрәкәтләре; «Алдыңгылар хәрәкәте» балалар һәм яшьләрнең бөтенроссия жәмәгать-дәүләт хәрәкәте					
Программаның максаты	Нурлат муниципаль районы территориясендә наркотик чараларның һәм психотроп матдәләрнең канунсыз әйләнешен һәм медицина булмаган кулланылуын киметү					
Программаның бурычлары	- наркотик чараларның канунсыз әйләнешен туктату буенча хокук саклау органнары эшчәнлегенә нәтижелелек кертү; - халыкта наркотик һәм психотроп матдәләрнең канунсыз кулланылышына кире караш формалаштыру; - халыкны, шул исәптән балаларны һәм яшьләрне кызыксыну буенча берләшмәләрдә, физик культура һәм спорт белән системалы шөгыльләнүгә җәлеп итү, жәмәгать һәм волонтерлык хәрәкәтен үстерү өчен шартлар булдыру; - дөвалау һәм реабилитация ярдәме системасын камилләштерү.					
Программаны гамәлгә ашыру сроклары	Программа 2026 - 2030 елларда этапларга бүленмичә гамәлгә ашырылачак					
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы	Финанслау чыганагы	Программаны тормышка ашыру еллары				
		2026	2027	2028	2029	2030
	Жирле бюджет	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Республика бюджеты	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Федераль бюджет	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Башка чыганаclar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	БАРЛЫГЫ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Финанслау күләмнәре фаразлау характерында һәм, район бюджеты мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш						
Программаны	Программа чараларын гамәлгә ашыру 2030 елга түбәндәгеләргә					

гамәлгә ашыруның көтелгән ахыргы нәтижеләре (максат күрсәткечләре)	ирешергә мөмкинлек бирәчәк: • наркотик чараларның канунсыз әйләнеше өлкәсендә хокук бозулар эшләгән кешеләр санын 25% ка киметү; • наркотик чараларның канунсыз әйләнеше белән бәйле жинаятыләрне ачу дәрәжәсен 100% ка кадәр арттыру; • наркотик һәм психотроп матдәләрнең иртә стадиядә канунсыз кулланылуын ачу максатында гомуми белем бирү учреждениеләрендә укыучыларның социаль-психологик тестлаудан (СПТ) узучы өлешен 100% ка кадәр арттыру; • районның гомуми үсмерләр һәм яшьләр саныннан профилактик чаралар белән капланган үсмерләр һәм яшьләрнең (14тән 35 яшькә кадәр) өлешен 85% ка кадәр арттыру; • ПДНда исәптә торучы, профилактик программаларда һәм чараларда катнашкан балигъ булмаганнарны 100% дәрәжәсендә саклау; • наркотик һәм психотроп матдәләрне куллану зарары турында халыкны мәгълүм итү дәрәжәсен 90% ка кадәр күтәрү.
Программаны гамәлгә ашыруны контрольдә тоту системасы	Программа башкаручылары, гамәлгә ашыру өчен җаваплы, Программа координаторына хисап чорыннан соң килә торган айның 5нче көненә кадәр квартал саен чараларның үтәлеше һәм чараларны башкаручыларга бүлеп бирелә торган үзләштерелгән акча чаралары турында арта баручы нәтижә белән һәм гомумән хисап елы өчен мәгълүмат бирәләр.

2.2. Төп чаралар характеристикасы

Профилактика субъектлары эше түбәндәгеләргә юнәлдереләчәк:

- наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллануны һәм алар белән бәйле социаль-тискәре күренешләрне профилактикалау чараларын үткәрү (жирле үзидарә органнары, мәгариф оешмалары, мәдәният, спорт һәм яшьләр сәясәте учреждениеләре, ижтимагый һәм коммерциягә карамаган оешмалар, волонтерлык хәрәкәтләре, ММЧ, социаль хезмәтләр һәм балигъ булмаганнар эшләре буенча комиссия (КДН), Россия Эчке эшләр министрлыгының Нурлат районы, «Нурлат үзәк район хастаханәсе» ДАССУ);

- наркотик чараларның һәм психотроп матдәләрнең законсыз әйләнешенә каршы тору өлкәсендә хокукый базаны һәм оештыру алшартларын камилләштерү буенча тәкъдимнәр әзерләү (Нурлат муниципаль районында наркотикларга каршы комиссия, Россия Эчке эшләр министрлыгының Нурлат районы буенча бүлеге, «Нурлат үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, жирле үзидарә органнары);

- наркоманияне һәм аңа бәйле социаль-тискәре күренешләрне профилактикалау эшчәнлегенә мәгълүмати-агарту чаралары (жирле үзидарә органнары, мәгариф оешмалары, мәдәният, спорт һәм яшьләр сәясәте учреждениеләре, ММЧ, Россия Эчке эшләр министрлыгының Нурлат районы

буенча бүлеге, «Нурлат үзәк район хастаханәсе» ДАССО, психологик-педагогик хезмәтләр, иҗтимагый оешмалар һәм волонтерлык хәрәкәтләре).

2.3 Муниципаль программаны ресурслар белән тәмин итү

Муниципаль программа чараларын ресурслар белән тәмин итү Нурлат муниципаль районы бюджеты счетына гамәлгә ашырыла.

Программаны 2026-2030 елларда финанслауның гомуми күләме 500,0 мең сум тәшкил итә.

2026 ел - 100,0 мең сум.

2027 ел - 100,0 мең сум.

2028 ел - 100,0 мең сум.

2029 ел - 100,0 мең сум.

2030 ел - 100,0 мең сум.

Бюджет кодексының 179нчы маддәсенң 2нче пунктына ярakлы буларак, муниципаль программаны финанслар белән тәмин итү параметрлары булчак финанс елының бюджеты турындагы карар белән туры китереп, хәзерге финанс елының 1 февраленнән соң булмаска тиеш.

Программаны гамәлгә ашырыла торган бурычлар буенча финанс белән тәмин итү Программага 2 номерлы кушымтада тәкъдим ителә.

2.4. Муниципаль программаны гамәлгә ашыру механизмы һәм мониторингы

Программаның үтәлешен планлаштыруны һәм гомуми контрольдә тотуны муниципаль заказчы - Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты гамәлгә ашыра, ул ел саен программа чараларының максатчан күрсәткечләрен һәм чыгымнарын, Программаны гамәлгә ашыру механизмын һәм башкаручылар составын аныклай, чараларны үтәү өчен җаваплы затлардан Программаның үтәлеше барышы турындагы мәгълүматны сората.

Программаның координаторы булып Нурлат муниципаль районы Антинаркотик комиссиясе тора, ул шулай ук районда һәм шәһәрдә барлык антинаркотик профилактик эшнә координацияләүне башкара.

Программаның үтәлешен оператив контрольдә тотуны Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесенң социаль өлкә мәсьәләләре буенча җаваплы урынбасары башкара.

Чараларны финанслау Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының структур бүлекчәләре, аңа буйсынган муниципаль учреждениеләр, шулай ук авыл җирлекләре башкарма комитетлары аша гамәлгә ашырыла.

Программаны башкаручылар үзләренә бүлеп бирелгән бюджет акчаларын максатчан һәм нәтиҗәле файдалану өчен җаваплы.

Программаны гамәлгә ашыру өчен җаваплы башкаручылар Программаның координаторына хисап чорыннан соң килә торган айның 5нче көненә кадәр чараларның үтәлеше һәм чараларны башкаручыларга бүлеп бирелә торган акчаларны алар тарафыннан файдалану турында агымдагы һәм алдагы чорлар күрсәткечләре белән һәм гомумән хисап елы өчен мәгълүмат бирәләр.

Программаның гамәлгә ашырылуының һәм нәтижәлелеген бәяләүнең еллык җыелма отчетын Программаның координаторы программаны башкаручылар белән берлектә хисап чорыннан соң килә торган елның 10 февраленә кадәр Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлегенә тәкъдим итә.

Программа чараларын үтәүне һәм финанс чараларын нәтижәле файдалануны Нурлат муниципаль районы Антинаркотик комиссиясе утырышларында Программа башкаручыларын яңатып карарга планлаштыра. Тикшерелгән мәсьәләләр буенча тиешле карарлар кабул ителә һәм аларның үтәлеше вакытын күрсәтеп контрольдә тотыла.

Эчке һәм тышкы финанс контроль органнары Программаны гамәлгә ашыру өчен бүлеп бирелгән акчаларны нәтижәле һәм максатчан куллануны контрольдә тоталар.

2.5. Муниципаль программа нәтижәлелеген бәяләүнең максатчан күрсәткечләре

Муниципаль программа нәтижәлелеген бәяләүнең максатчан күрсәткечләре турында мәгълүмат әлеге Программага 1нче номерлы Кушымта формасында китерелә.

III БҮЛЕК

3.1. Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләү.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләү программаның координаторы - Нурлат муниципаль районы Антинаркотик комиссиясе тарафыннан максатчан күрсәткечләр системасы нигезендә ел саен гамәлгә ашырыла.

Программа нәтижәлелеген бәяләү ысулы түбәндәге критерийларга нигезләнә:

1. Программаның планлаштырылган нәтижәләренә ирешү дәрәжәсе;
2. Фактик нәтижәләрнең планлаштырылган күрсәткечләргә туры килеше;
3. Ирешелгән нәтижәләрнең икътисади нәтижәлелеге.

Программаның нәтижәлелеге түбәндәге формула буенча исәпләнә:

$E = (\Sigma (I_{\text{план}} / I_{\text{факт}}) / n) \times 100\%$, биредә:

- E - программаның нәтижәлелеге (процентларда);
- I_{план} - күрсәткечнең планлы (максатчан) кыйммәте;
- I_{факт} - күрсәткечнең фактические кыйммәте;
- n - программа күрсәткечләре саны.

Программаны гамәлгә ашыру нәтижәлелеген бәяләү:

- югары дәрәжә - 95% тан югарырак;
- канәгатьләнәрлек дәрәжә - 80% тан 95% ка кадәр;
- канәгатьләнмәүче дәрәжә - 80% тан түбәнрәк.

Нәтижәлелек бәяләү ел саен үткәрелә. Нәтижәләр һәм жыйынтыклар Программаны гамәлгә ашыру буенча отчетка кертелә.

3.2. Муниципаль программаны үтәү турында отчет

Программаны үтәү җаваплы башкаручылар тарафыннан әлеге Программада күздә тотылган чараларны үтәү һәм Программа күрсәткечләре (индикаторлар) максатчан кыйммәтләренә ирешү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыру барышын контрольдә тоту программаның кураторы тарафыннан башкарыла.

Программа координаторы муниципаль программаны гамәлгә ашыру буенча еллык отчетны хисап чорыннан соң килә торган елның 10 февраленә кадәр, Программага 3нче номерлы Кушымтада китерелгән формада, әзерли.

Еллык отчет шулай ук үз эченә ала:

- аңлатма язуы;
- хисап чорында ирешкән конкрет нәтижәләр;
- билгеләнгән вакытта башкарылган һәм үтәлмәгән (сәбәпләрен күрсәтеп) чаралар исемлеге;

- Программаны гамәлгә ашыру барышына йогынты ясаган факторларга анализ;
- чараларны үтәү өчен бюджет ассигнованиеләреннән һәм башка акчалардан файдалану турындагы мәгълүматлар;
- башка мәгълүмат.

3.3 Муниципаль программага үзгәрешләр кертү шартлары һәм тәртибе

Муниципаль программага үзгәрешләр кертү түбәндәге очракларда гамәлгә ашырыла:

1. Программаның финанслашу күләмнәрен яки чыганаclarын үзгәртү;
2. Программаның чараларын бетерү, өстәү яки үзгәртү;
3. Программаның максатчан күрсәткечләрен (индикаторларны) үзгәртү;
4. Программаны гамәлгә ашыру вакытын һәм этапларын үзгәртү;
5. Программа башкаручылары составын үзгәртү кирәклегә.

Программага үзгәртүләр кертү Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты карары нигезендә гамәлгә ашырыла. Муниципаль программага үзгәртүләр кертү турындагы карары проекты Программаның барча катнашучылары һәм Нурлат муниципаль районының финанс органнары белән килешеп карала.

